

شمارش معکوس

اجرای قانون اروپایی هوش مصنوعی

ندا اظهاری

مترجم

با رشد و توسعه فناوری هوش مصنوعی در دنیا و نگرانی هایی که پیرامون افسارگسیختگی این فناوری نوظهور از سوی محققان مطرح شده، اتحادیه اروپا به تازگی خبری منتشر کرده مبنی بر اینکه قرار است به زودی قانون مصوبی برای هوش مصنوعی مورد اجرا درآید که می تواند جلوی بسیاری از چالش ها پیرامون این فناوری را بگیرد. از قرار معلوم تا کمتر از ۲۰ روز آینده این قانون آغاز و طی دو سال به طور کامل اجرایی خواهد شد.

متن کامل و نهایی «قانون هوش مصنوعی اتحادیه اروپا» که شامل مقررات مهم مبتنی بر ریسک اتحادیه اروپا برای کاربردهای هوش مصنوعی است، در مجله رسمی این اتحادیه منتشر شده است. شواهد حاکی است تا ۱۹ روز دیگر یعنی از اول آگوست ۲۰۲۴، این قانون به مورد اجرا درمی آید و طی ۲۴ ماه، یعنی تا اواسط سال ۲۰۲۶ مصاد آن به طورکلی برای توسعه دهندگان هوش مصنوعی قابل اجرا خواهد بود. با وجود این، این قانون رویکردی مرحله ای را برای اجرای دستورالعمل های هوش مصنوعی اتحادیه اروپا اتخاذ می کند، به این معنا که ضرب الاجل هایی که برای این قوانین تعیین شده در زمان های مختلف، مانند زمان حال یا آینده حتی سال های بعد متفاوت است

و ممکن است مقررات قانونی متفاوتی اعمال شوند. برنامه های کاربردی هوش مصنوعی با پیش بینی محتوایی که برای مخاطب جذاب است، بر اطلاعاتی که به طور آنلاین مشاهده می کند، تاثیر می گذارد. داده های چهره ها را برای اجرای قوانین یا شخصی سازی تبلیغات ضبط و تجزیه و تحلیل می کنند و برای تشخیص و درمان سرطان استفاده می شوند. به عبارت دیگر، هوش مصنوعی بخش های زیادی از زندگی شما را تحت تاثیر قرار می دهد. قانون هوش مصنوعی اتحادیه اروپا نیز مانند مقررات عمومی حفاظت از داده های اتحادیه اروپایی در سال ۲۰۱۸، می تواند به یک استاندارد جهانی تبدیل شود و تعیین کند هوش مصنوعی تا چه اندازه بر زندگی شما تاثیر منفی یا مثبت

بگذارد. مقررات هوش مصنوعی اتحادیه اروپا در حال حاضر موج های بین المللی ایجاد کرده، به طوری که کنگره برزیل لایحه ای را در اواخر سپتامبر ۲۰۲۱ تصویب کرد که چهارچوبی قانونی را برای هوش مصنوعی ایجاد می کند. بررسی هایی در راستای انطباق با قانون هوش مصنوعی انجام شده که به شرکت های کوچک و متوسط اروپایی و استارت آپ ها کمک می کند درک بهتری داشته باشند که آیا ممکن است تحت قانون هوش مصنوعی اتحادیه اروپا تعهدات قانونی داشته باشند یا این قانون را صرفا برای قابل اعتمادتر شدن کسب و کار خود اجرامی کنند. این ابزار می تواند کمک کند و نشان دهد سیستم شما با چه تعهداتی ممکن است مواجه شود.

اعمال قوانین براساس نوع خطر هوش مصنوعی

قانون هوش مصنوعی (AI) نخستین مقررات جامع در مورد هوش مصنوعی است که از سوی یک تنظیم کننده نوشته شده است. این قانون، کاربردهای هوش مصنوعی را به سه دسته از نظر نوع خطری که برای بشریت دارد، تقسیم می کند. قانون گذاران اتحادیه اروپا در دسامبر سال گذشته به یک توافق سیاسی در مورد اولین دستورالعمل جامع این اتحادیه برای هوش مصنوعی دست یافتند. این چهارچوب، بسته به موارد استفاده و خطری که وجود دارد، تعهدات مختلفی را بر دوش توسعه دهندگان هوش مصنوعی می گذارد. از آنجا که بیشتر موارد استفاده از هوش مصنوعی کم خطر محسوب می شوند، تحت نظارت قرار نمی گیرند اما تعداد کمی از موارد استفاده بالقوه هوش مصنوعی براساس این قانون محدود شده اند. آن دسته از موارد به اصطلاح پرخطر هوش مصنوعی مانند استفاده های بیومتریک از این فناوری یا هوش مصنوعی مورد استفاده در اجرای قانون، اشتغال، آموزش و زیرساخت های حیاتی،

طبق قانون مجاز هستند اما توسعه دهندگان چنین برنامه هایی در حوزه هایی مانند کیفیت داده با تعهداتی روبه رو هستند. سومین ریسکی که برای هوش مصنوعی مطرح می شود نیز برخی الزامات خفیف تر شفافیت را برای سازندگان ابزارهایی مانند چت بات های هوش مصنوعی اعمال می کند. برای سازندگان مدل های هوش مصنوعی همه منظوره (GPAI)، مانند OpenAI's GPT تحت عنوان ChatGPT، برخی الزامات شفافیتی نیز وجود دارد. قدرتمندترین نوع GPAI که عموماً براساس آستانه محاسباتی تنظیم می شوند، می توانند برای ارزیابی ریسک سیستمی نیز مورد نیاز باشند. برخی عناصر صنعت هوش مصنوعی با حمایت تعداد انگشت شماری از دولت های کشورهای عضو به دنبال کاهش تعهدات مربوط به GPAI به دلیل نگرانی هایی بودند که اجرایی شدن این قانون ها می تواند مانع از قدرت گرفتن اروپا در مسیر تولید غول های فناوری هوش مصنوعی داخلی به منظور رقابت با رقبای خود در آمریکا و چین شود.

اجرای مرحله ای قوانین هوش مصنوعی

با توجه به سیاست گذاری هایی که در راستای اجرای قوانین هوش مصنوعی طراحی شده، این قوانین در چند مرحله انجام می شود تا دنیا به مرور بتواند برخی سخت گیری ها در این حوزه را تحمل کند و با آنها کنار بیاید. **مرحله اول:** در مرحله نخست، فهرست کاربردهای ممنوعه از هوش مصنوعی ۶ ماه پس از اجرایی شدن قانون این فناوری، یعنی در اوایل سال ۲۰۲۵ اعمال خواهد شد و به عبارتی استفاده های ممنوعه از هوش مصنوعی غیرقانونی می شود. موارد ممنوعه کاربرد هوش مصنوعی که به زودی غیرقانونی خواهند شد، شامل امتیازدهی اعتبار اجتماعی به سبک چین، جمع آوری پایگاه های اطلاعاتی مشخص چهره از فضای اینترنت و استفاده از بیومتریک از راه دور در زمان واقعی توسط مجریان قانون در مکان های عمومی است، مگر اینکه در موارد استثنا مانند جست و جو برای افراد گمشده یا رپوده شده مورد استفاده قرار گیرند. **مرحله دوم:** در مرحله بعد یعنی ۹ ماه پس از شروع لازم الاجرا شده قوانین هوش مصنوعی در آوریل ۲۰۲۵، کدهای عملی روی توسعه دهندگان در محدوده اپلیکیشن های هوش مصنوعی اعمال خواهند شد. دفتر هوش مصنوعی اتحادیه اروپا یک نهاد تولید اکوسیستم و نهاد نظارتی به شمار می رود که توسط قانون تاسیس شده و مسئولیت ارائه این کدها را برعهده دارد. اما اینکه چه کسی واقعا دستورالعمل را خواهد نوشت، هنوز پرسش هایی را ایجاد می کند. طبق گزارشی که سایت Euractiv

در اوایل این ماه منتشر کرد، اتحادیه اروپا به دنبال شرکت های مشاوره برای پیش نویس کدها بوده که این نگرانی ها را از سوی جامعه مدنی در مورد این مساله برانگیخته که فعالان صنعت هوش مصنوعی می توانند بر شکل قوانینی که بر آنها اعمال می شود، تاثیر بگذارند. در گزارش دیگری که MLex منتشر کرده آمده دفتر هوش مصنوعی به دنبال فشار نمایندگان پارلمان اروپا برای فراگیر کردن فرآیند اجرای قوانین، فراخوانی را برای جذب افرادی برای نگارش کدهای عملی برای مدل های هوش مصنوعی عمومی به راه انداخته است. **مرحله سوم:** یک ضرب الاجل کلیدی دیگر هم ۱۲ ماه پس از لازم الاجرا شدن قوانین هوش مصنوعی یعنی در اول آگوست ۲۰۲۵ اجرا خواهد شد. در این بازه زمانی، مقررات این قانون که بر GPAI اجرا شده و باید با الزامات شفافیت مطابقت داشته باشد، آغاز به کار می کند. **مرحله چهارم:** ۳۶ ماه پس از لازم الاجرا شدن قانون هوش مصنوعی یعنی در اواسط سال ۲۰۲۶، به زیرمجموعه ای از سیستم های هوش مصنوعی پرخطر، مهلت داده می شود تا خود را با قوانین جدید انطباق دهد. **مرحله پنجم:** مهلتی که از ماه قبل آغاز شده تا سال ۲۰۲۷ ادامه می یابد تا تمام زیرمجموعه های پرخطر هوش مصنوعی پس از گذشت ۲۴ ماه از زمان آغاز اجرای قوانین هوش مصنوعی با این قوانین به طور کامل منطبق شوند.

مراحل اجرای قانون هوش مصنوعی

نیمکت خبر

با افزایش ظرفیت رشته پزشکی موافق نیستیم

دبیر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی با بیان اینکه با افزایش ظرفیت رشته پزشکی موافق نیستیم اما مجبور به اجرای آن هستیم، گفت: تصور من این است عده ای از وزارت علوم به طور عمد این قانون را تصویب کردند و وزارت بهداشت اعلام کند من نمی توانم این کار را انجام بدهم، آنها نیز بگویند پس واگذار کنید به وزارت علوم تا این مصوبه را اجرایی کند. غلامرضا حسن زاده در گفت و گو با «ایسنا» اظهار کرد: «در حال حاضر هیچ موردی از فروش صندلی در دانشگاه های علوم پزشکی اتفاق نمی افتد و وزارت بهداشت به شدت بر این موضوع نظارت کرده و می توانم قسم بخورم هیچ موردی از فروش صندلی در رشته های پرمقاصی و حتی کم مقاصی در وزارت بهداشت اتفاق نیفتاده است.» حسن زاده اظهار کرد: «وقتی مصوبه افزایش ظرفیت پزشکی مطرح شد مادر وزارت بهداشت عنوان کردیم این کار به صلاح نیست. سازمان نظام پزشکی، فرهنگستان علوم پزشکی و کمیسیون بهداشت و درمان مجلس هم اعلام کردند این اقدام به صلاح نیست اما با این وجود مصوب شد.» وی تاکید کرد: «در حال حاضر افزایش ظرفیت پذیرش رشته های پزشکی مصوب شده و آنچه که مصوب باشد، حال این مصوبه از سمت مجلس شورای اسلامی یا از سمت شورای عالی انقلاب فرهنگی باشد، ما ملزم به اجرای آن هستیم، یعنی ما نمی توانیم اجرا کنیم.»

آیین نامه تسهیل جذب دانشجویان بین المللی مصوب شد

رئیس سازمان امور دانشجویان از مصوب شدن آیین نامه تسهیل جذب دانشجویان بین المللی در هیات دولت خبر داد. هاشم داداش پور در گفت و گو با مهر درباره آخرین وضعیت صدور مجوز شرکت های جذب دانشجویی بین المللی گفت: «در سال هزار و ۲۰۲ یکم تأخیر، مجوز ۱۵۰ شرکت جذب دانشجویان بین المللی صادر شد. برخی از این موسسات تجهیز شدند و در حال جذب دانشجوی هستند، برخی از این موسسات هم چون تازه مجوز فعالیت دریافت کرده اند در حقیقت در حال تجهیز خود هستند.» وی ادامه داد: «موسسات مذکور یک بستر برای جذب دانشجویان خارجی هستند، در برنامه هفتم توسعه نیز جذب ۳۳۰ هزار دانشجویی بین المللی هدف قرار داده شده است. یکی از بسترهای اصلی این است که بتوانیم موسسات جذبی در کشور را اندازه ای کنیم تا آنها به عنوان یک سری نهاد بتوانند نقش خود را در جذب دانش بین المللی تسریع کنند.» وی درباره اینکه از فضای مجازی چگونه برای جذب دانشجویان بین المللی استفاده می شود گفت: «موسسات یکی از درگاه هایی که استفاده می کنند ورود به فضای مجازی و استفاده از فضای دیجیتال برای جذب دانشجویان بین المللی است. اکنون در دنیا، یکی از راه های جذب دانشجویان بین المللی، موسسات جذب هستند.»

بخش زیادی از اعضای هیات علمی همکاری موثری با صنایع ندارند

مدیرکل دفتر ارتباط با جامعه و صنعت وزارت علوم با انتقاد از تعداد کم قرارداد های ارتباط صنعت اعضای هیات علمی گفت: «بخش زیادی از اعضای هیات علمی هنوز همکاری موثری با صنایع ندارند.» محمدمسعود سیف گفت: «آنچه امروز باعث پیشرفت در کشورهای توسعه یافته شده، سرمایه گذاری زیاد در تحقیق و توسعه و تولید محصولات با فناوری بالا و ارزش زیاد است.» سیف گفت: «در راستای حل نیازهای امروز جامعه که مهارت محور دانشجویان را می طلبد ما حمایت مالی و پشتیبانی بیش از ۷۵ دانشگاه جهت ایجاد و راه اندازی مراکز هدایت شغلی و کارایی تخصصی را در برنامه های خود قرار داده و انجام دادیم.» وی به رشد قابل توجه حضور اعضای هیات علمی در صنایع در قالب فرصت مطالعاتی در صنعت اشاره کرد و گفت: «در سال ۱۴۰۰ میزان حضور اعضای هیات علمی در صنعت ۲۶۰ بود که تا پایان سال ۱۴۰۲ به ۱۰۲۱ افزایش یافت و در سال جاری نیز احتمالا بیش از این راسا اعضای هیات علمی دانشگاه پیام نور از مسئولان وزارت علوم و دانشگاه پیام نور درخواست دارند جدید در حفظ اموال و املاک دانشگاه رادنبال کرده و از انتقال هرگونه دارایی این دانشگاه که مورد نیاز جدی این دانشگاه برای تحقق اهداف آموزشی و پژوهشی است، ممانعت کنند.»

برنامه ۲ وزارتخانه برای واگذاری املاک پیام نور

دبیرکل انجمن صنفی اعضای هیات علمی دانشگاه پیام نور از برنامه وزارتین علوم و آموزش و پرورش برای واگذاری املاک و اموال دانشگاه در چند روز آینده خبر داد. میرزا حسن حسینی، دبیرکل انجمن صنفی اعضای هیات علمی دانشگاه پیام نور با اعلام این خبر اظهار کرد: «در چند روز آینده برای واگذاری املاک و اموال دانشگاه به سایر سازمان ها و دانشگاه فرهنگیان دستور برگزاری جلسه هیات امنا با حضور وزیر علوم داده شد و محورهایی برای این نشست در نظر گرفته شده است. تاسیس مراکز و واحدهای دانشگاه پیام نور در راستای کم کردن محرومیت فرهنگی به خصوص در بین مناطق کم برخوردار در زمانی که مقام معظم رهبری رئیس جمهور بودند، شکل گرفت.» وی افزود: «در طی سال های اخیر وزارت علوم و مسئولان آموزش و پرورش که داعیه معلم ترزا انقلاب را دارند به اموال و املاک دانشگاه پیام نور که خود در جهت عدالت آموزشی در اقصی نقاط کشور به آنها نیاز دارد، چشم دوخته اند ولی تاکنون مقاومت مردمی و مسئولان دانشگاه اجازه نداده اند به اهداف خود برسند.» وی افزود: «در این راستا اعضای هیات علمی دانشگاه پیام نور از مسئولان وزارت علوم و دانشگاه پیام نور درخواست دارند جدید در حفظ اموال و املاک دانشگاه رادنبال کرده و از انتقال هرگونه دارایی این دانشگاه که مورد نیاز جدی این دانشگاه برای تحقق اهداف آموزشی و پژوهشی است، ممانعت کنند.»